

FIGYELŐ SZOLGÁLAT

Ebben a rovatban folyamatosan közöljük a külföldi szaklapok műszaki könyvtárakat érdeklő folyóiratcikkeit, továbbá a könyvtártudományi és dokumentációval foglalkozó szakönyvek ismertetését.

•!•

K Ö N Y V S Z E M L E

12/K

002.55:002.63/437/

A tudományos, műszaki és gazdasági tájékoztatás felhasználása és alkalmazásának módszerei a csehszlovák tudomány és technika fejlődésében. - /Kandidátusi disszertáció/ - /Ekonomika využití a technika realizace vědeckých, technických a ekonomických informací v rozvoji čs. vědy a techniky/ - SPIRIT, J. - Prága. Csehszlovák Tudományos Akadémia Közgazdasági Intézete, 1964. 213 p.

A mű hat részből áll, három melléklete van, tartalmazza a szerző előszavát.

Az előszó a kandidátusi munka indokolását tartalmazza. Ezen túlmenően megállapítja, hogy a tudományos-műszaki információk egyre növekvő özőne megköveteli, hogy a felhasználók számára szükséges információk szervezeten rendelkezésre álljanak. Csehszlovákiában ezt a feladatot az újjászervezett tudományos-műszaki és gazdasági tájékoztatási rendszer vállalta.

A mű első része: "Ismeretek megközelítése" címmel kijelöli a tudományos-műszaki és gazdasági tájékoztatás helyét a többi tudomány között és kapcsolatát azokhoz. A mű fő része a II. rész, amely azt elemzi, hogy hogyan válik hozzáférhetővé és hogyan hat a tájékoztatás a felhasználóknál. Ez a rész tudományosan elemzi a tájékoztatás hatékonyságát a felhasználók különböző kategóriáinál, támaszkodva arra a tekintélyes mennyiségű konkrét és számszerű adatra, amelyeket az utóbbi évek folyamán folytatott kutatások alapján összegyűjtöttek az iparilag fejlett országokban.

A III. rész lényegében módszertani kérdésekkel foglalkozik. A tudományos-műszaki és gazdasági tájékoztatás problémáinak vizsgálata három részre osztható:

- a tudományos tájékoztatás szervezési kérdései, a felhasznált gépek tapasztalatainak tanulmányozása, az ezekkel folytatott műveletek, azok terjedelme, a kapcsolatos kérdések;

- az osztályozás, visszakeresés rendszereinek, továbbá logikai, nyelvészeti problémái;

- a tudományos-műszaki ismeretek nyomkövetésének folyamata;

- a IV. rész a tudományos-műszaki és gazdasági tájékoztatás gazdaságossági kérdéseivel foglalkozik, míg

- az V. szélesebb körben tárgyalja a tájékoztatási tevékenység gépesítésének szükségességét. Megállapítja a gépesítés és automatizálás fontosságát. Ezt nem az automatizálás jelenlegi divatja igazolja, hanem társadalmi szükséglet, amelyet ki kell elégíteni.

A mű nemcsak az adott állapotokat rögzíti, amelyek javításra szorulnak, hanem konkrét javaslatokat is tesz a tájékoztatási rendszer működésének kijavítására is.

/K.J./

13/K

016:378.62

A Nehézipari Műszaki Egyetem oktatóinak irodalmi munkássága 1949-1964. /Szerk.: ZIRCZ Péter - ZSIDAI József/ - Miskolc, 1965. 263 p./Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtárának kiadványai. 9.sz./

Az egyetemi könyvtáraknak a neves szovjet bibliografus, VILENSZKAJA szerint a következő sajátos bibliográfiai feladatai vannak: 1. az egyetem történetének bibliográfiája, 2. az egyetem kiadványainak, az egyetem dolgozó munkásságának bibliográfiája, 3. szakbibliográfiák az egyetem profiljának megfelelően. A most megjelent miskolci egyetemi bibliográfiában ezek az elemek szerencsésen ötvöződnek. A szerkesztők ugyanis az egyetem újraalapításának 15. évfordulójára tekintettel a bibliográfiai anyagon kívül közlik az egyetem történeti irodalmát, az egyes tanszékek fejlődését és az egyetemen dolgozó professzorok és docensek pályafutását.

A bevezető tanulmány írója, dr. TERPLÁN Zénó tanszékvezető egyetemi tanár megismerteti az olvasót az egyetem történetével. Működésének első tíz évében a Nehézipari Műszaki Egyetem kettéosztva Miskolcon és Sopronban volt elhelyezve, 1959. óta szerves egységben dolgoznak Miskolcon az Ősi selmeci Bányászati Akadémián alapított Bányászati és a Kohászati, valamint a 15 évvel ezelőtt felállított Gépezsmérnöki Tanszékek. Az egyes tanszékek szakirodalmi munkássága előtt a tanszékek rövid fejlődéstörténetét találjuk. Megtudjuk ezekből a leírásokból, hogy a miskolci tanszékek jórésze eredetét az Ősi selmeci tanszékekre vezeti vissza. Így például az Ásványtan és Kőzettani Tanszék, továbbá a Földtan-Teleptani Tanszék a Selmecbányán 1763-ban alapított "ásványtan-kémia-kohászat tanszék" utódai. Az egész világon kevés műszaki tanszék vezetheti vissza eredetét 1770-re, mint a Bányaműveléstani Tanszék. A mai Geofizika Tanszék is elődjének tekinti a selmeci Akadémia Fizika Tanszékét, melynek valaha DOPPLER Keresztély, a fénytannban róla elnevezett elv megalkotója is tanára volt.

1964. végén az egyetem 33 tanszékén kb. 300 oktató tanított, közöttük két akadémikus, két akadémiai levelező tag, négy műszaki tudo-

mányok doktora és 30 kandidátus. Ez a tekintélyes tudós gárda, az oktatás mellett tevőlegesen részt vállalt a Magyar Tudományos Akadémia távlati tudományos témáinak kidolgozásában és a legtöbb tanszék szoros kapcsolatban állt a szakminisztériumokkal, ipari igazgatóságokkal, gyárakkal és kutatóintézetekkel, és tevékenységük az ipari megbízások alapján kidolgozott jelentős számú dolgozatban és értekezésben tükröződik. Így a miskolci egyetemi bibliográfia a műszaki felsőoktatás és tudománytörténet historiográfiai kutatóin kívül a bányászat és kohászat szakemberei részére is értékes bibliográfiai forrás, mivel e fontos kulcsiparok és tudományágak szakirodalmának jelentős része a miskolci oktatók nevéhez fűződik. A bibliográfiában közölt mintegy 3000 publikáció a legkülönbözőbb kiadványtípusokban látott napvilágot. Külön érdeme az összeállításnak, hogy a nyomtatásban megjelent publikációkon kívül az u.n. nem hagyományos dokumentumok, a műszaki kéziratok /kutatási jelentések, díjazott pályaművek, tanulmányuti beszámolók stb./ kandidátusi értekezések, doktori disszertációk, szabadalmak stb. szerepelnek benne. Nem szükséges hangsúlyozni, hogy ezek a kereskedelmi forgalomba nem kerülő és jórészt a Magyar Nemzeti Bibliográfiában sem szereplő anyagok milyen fontosak a bányászat és kohászat szakemberei számára.

A bibliográfia az egyetem szervezeti tagozódásának megfelelően, a bányamérnöki, kohómérnöki és gépészmérnöki kari tanszékek sorrendjében közli az oktatók szakirodalmi munkásságát. A tanszék rövid történeti fejlődésének leírását az egyetemi tanárok és docensek életrajza követi. Majd az oktató személyzet irodalmi munkássága következik az alábbi csoportosításban: könyvek, jegyzetek, önállóan megjelent művek részletei, értekezések, pályaművek stb. - folyóiratcikkek - lektori, szerk. közreműködéssel készült művek - recenziók. A címléírások autopszia alapján készültek, és kitűnnek bibliográfiai pontosságukkal. Kisebb szerkezeti egyenetlenségek /pl. a könyv vagy folyóiratcikkek referátumainak nem egyöntetű feltüntetése, vagy az angol nyelvű címeknél a nagy kezdőbetűk váltakozó szerepeltetése/ gyéren előfordulnak, ezeket azonban az magyarázza, hogy a bibliográfia a szerkesztők előszava szerint rohammunkában készült. E kisebb hibákat bőven kárpótolja a világos szerkezet és a tartalmi gazdagsághoz méltó tipográfiai köntös, amely az Egyetemi Nyomdát dicséri. A szerkesztők mindenre kiterjedő figyelmét bizonyítja, hogy a gyors eligazodást biztosító névmutatóban például az egyes személyek mellett zárójelben feltüntetik azokat az éveket, amelyekben a regisztrált irodalom megjelent.

A műszaki bibliográfiák területén a bányász és kohász vonatkozásúaknak hagyományai vannak. A selmecbányai akadémia évkönyveiben mint rejtett bibliográfiák jelennek meg és 1863-tól az akadémia egyik neves professzora, KERPELY Antal évkönyve volt hosszú időn át a kohászat európaszerte ismert és becsült szakirodalmi tájékoztatója. Az évkönyv még más szakemberek szerkesztésében is "Kerpely's Berichte" címmel jelent meg a század végéig. Helyes úton járt tehát a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtára, amikor a bányászat és kohászat jeles szakembereinek 15 éves munkásságát tükröző retrospektív bibliográfiát megszerkesztette. A miskolci egyetemi bibliográfia minden tekintetben felveszi a versenyt a hazai egyetemek: a debreceni, szegedi, soproni egyetemi könyvtár hasonló vállalkozásaival, sőt a publikációk sokrétűsége, mennyisége és az áttekinthetőség.

sége révén túl is szárnyalja azokat, így a munka társadalmi hasznossága vitathatatlan.

/M.L./

14/K

016:658.524

HÉBERGER Károly - CSERHALMI György: A gazdaságos sorozatnagyság számítási módszerei és bibliográfiája. Budapest, 1965. Tankönyvkiadó, 111 p.

A Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára a "Tudományos műszaki bibliográfiák" sorozatnak 6.számában a gazdaságos sorozatnagyság számítási problémáival foglalkozik. A téma aktualitását az ipari termelés önköltség kérdése, a termelékenység növelésének problémája adja meg. A nagy sorozatban történő gyártás kérdéseivel a KGST is foglalkozik.

A szakbibliográfia korszerű tájékoztatási igényeket elégít ki: a szerzők nem elégednek meg a probléma egyszerű ismertetésével, hanem kritikailag vizsgálják és értékelik a szakirodalomban közzétett vagy ismert eljárásokat.

Az ábrákat, számítási táblázatokat, képleteket közlő szöveges részhez csatlakozik a 279 tételt számláló, betűrendes, regisztratív bibliográfiai rész. A bibliográfia közli a hazai szakkönyvtárakban található dokumentumok lelőhelyét és raktári jelzetét is.

/Sz.T./

15/K

017.1/439.117/:05

Veszprém megye könyvtáraiban található folyóiratok lelőhelyjegyzéke. Műszaki és természettudományok. Összeállította: BOR Györgyné - STRAUB Gyuláné. Kézirat. Veszprém, 1966. 142 p.

Veszprém megye ipari "profilja" a nehézipar. A megye területén lévő számos bányászattal mellett több vegyipari létesítmény, kutató-fejlesztő intézet működik, és itt találjuk a Vegyipari Egyetemet is.

Ezt a "profil"-t tükrözi a Veszprém Megyei Könyvtárak Együttműködési Tanácsa által közreadott "Műszaki és Természettudományok" folyóirat lelőhelyjegyzéke is, amely az iparilag fontos megye területén található 1300 féle hazai és külföldi szaklapról ad számot. A jegyzékben természetesen, ha kisebb mértékben is, de a többi műszaki tudományágaknak, valamint a természettudományoknak a folyóiratai is szerepelnek.

A lelőhelyjegyzék elsősorban a Dunántul műszaki szakembereinek fontos segédeszköze, de igen nagy segítséget jelent, különösen a devizás folyóiratok kölcsönzése szempontjából az üzemi, intézeti szakkönyvtárosoknak.

A jegyzék használata egyszerű és áttekinthető. A betűrendes részben a folyóiratok felsorolását találjuk, a szakrendi csoportosítás az Egyetemes Tizedes Osztályozást követi, a tárgyszavas mutató a szakrendszerben járatan érdeklődőnek ad eligazítást. A folyóiratoknál a hiányos évfolyamokat és példányokat is feltüntették, így sok felesleges bosszuságtól mentesül a kereső. A lelőhelyek jelölése az

Országos Széchényi Könyvtár kódrendszerét és módszerét követi. Az anyag gyűjtése 1965. évvel zárul. A példásan összeállított jegyzék folytatása 3 éves periódusokban jelenik meg.

/Sz.T./

16/K

024:378.19

Tények, értékek és könyvtárak. - /Facts, values and libraries/ - GROSS, M.W. - Student Use of Libraries, ALA, 1964. 1-13.p.

A következő tíz évben az egyetemi hallgatók száma megkétszereződik, a továbbképzős hallgatók száma pedig még gyorsabban nő. Ez hatalmas költséggel jár együtt, és könyvtári helyproblémát teremt. A könyvtári állomány megerősödik, de a folyóiratok, rádió, televízió új olvasókat nevelnek. Az alsó- és középfokú iskolások és tanfolyamhallgatók számának növekedése is gyarapítani fogja a különféle könyvtár típusok olvasótáborát. Ami e hatalmas expanziót illeti, C.P. SNOW /a Két kultúra szerzője/ szerint a túlzott specializáció kettőszakadásra, a tudósok és humanisták elkülönülésére vezet. A baj a "humanista" szemléletben van, mely lebecsüli a termodinamikát. SNOW - bár jól látta meg a kettéhasadást - rosszul elemezte a két kulturális magatartást. Nem arról van szó, hogy az egyiket a termodinamikával, a másikat a Hamlettel tipizált tudása jellemzi, hanem hogy az egyiket a tények leírása a gyakorlati hasznosság szempontjából érdekli, míg a másik a tényt egy új igazság teremtésére használja fel. A tudásnak két eleme van: az objektivitás, ill. a viszonyulás az ismerethez, az ismeret értékelő beillesztése a kultúrába. Ez a szubjektív elem a fontos, civilizációnk fő kérdése, hogy tudjuk, miért tegyük inkább ezt, mint azt. A könyvtárakból humanista atmoszférának kell áradnia, a könyvtárak nemcsak a tényeket, de az értékeket tartalmazó anyagokat is őrzik, a lélek táplálékait, a költészetet, drámát, filozófiát stb.

024:378.19

Hét szempont a vitához. - /Seven guidelines to discussion/ - ROGERS, R.D. - Student Use of Libraries, ALA, 1964. 14-18.p.

1. Nem az a probléma, hogy az alsó-, közép- és felsőfokú diákok monopolizálják a nyilvános könyvtári szolgáltatásokat, mint ahogy sokan a könyvtárak diákok által történő használatának problémáját ebben látják, hanem az, hogy a tanulók a többi hagyományos olvasóval egyenlő szolgáltatásokra tartanak igényt. Ebben az évtizedben az egyetemi hallgatóság megkétszereződött, a nevelés és a könyvtári használat között pedig szoros összefüggés van, a könyvtár elsőrendű nevelési intézmény. 2. Még mindig gyenge a könyvtárak diáklátogatottsága, 10 millió tanulónak nincs iskolai könyvtára. Ezen túlmenően is gyenge az amerikaiak könyvtárellátottsága, könyvtárhasználata. 3. A publikációk tömegének özönlése, az egzotikus nyelvű anyagok szaporodása nagy erőfeszítést igényel a könyvtároktól, mind a szerzeményezés, mind a feldolgozás tekintetében. 4. Figyelni kell a feltárás és

ellenőrzés új módszereire és technológiájára, az automatizálás lehetséges alkalmazására. A problémák: a katalóguslapok növekvő rugalmatlansága, az osztályozási jelzetek fokozódó bonyolultsága stb. 5. A túlzott specializáció és a tudomány túlhangsúlyozása veszélyesek. Fontosak a morális-etikai, a romantikus vagy szubjektív értékek is. 6. A könyvtári szakemberek minőségének, szakképzettségének kérdése éppúgy fontos, mint számuké. 7. A könyvtárosoknak nemcsak más könyvtárosokkal, de a nevelőkkel és a törvényhozókkal is jó kapcsolatokat kell fenntartaniuk.

024:378.19

A rendelkezésre álló és hozzáférhető források megállapítása a diákgigények kielégítésének céljából. - /Assessing the availability and accessibility of resources to meet student needs/ - SCHICK, P.L. - DRENNAN, H.T. - MAHAR, M.H. - SAMORE, T. - Student Use of Libraries, ALA, 1964. 19-56.p.

Az iskolai, akadémiai és nyilvános könyvtárakban nagy erőfeszítések tapasztalhatók az olyan munkakörök, valamint azon igé-nyek kielégítésével kapcsolatban, melyek a fizikai adottságokra és a krónikusan alacsony szakmai szinten álló személyzetre vonatkoznak. A demográfiai és nevelési trendek szerint kicsi a valószínűsége annak, hogy a könyvtárakra nehezedő nyomás csökkenjen. A helyi kormányzat szerkezete, a közszéki, kerületi és tagállami finanszírozó és adminisztratív tevékenység hozzájárul a könyvtárak súlyos helyzetéhez. A közkönyvtárosok fizikai lehetőségeik megjavulásában reménykednek, de helyenként tapasztalniuk kell a költségvetés csökkentését és azt, hogy az adminisztráció nem gondolkodik a megnövekedett nevelési feladatok terminusaiban. Nem vesznek tekintetbe olyan megoldásokat, mint az általános nevelési adó vagy a vasúti szállításnál rendszeresített fennhatósághoz hasonló nevelési fennhatóság létesítése. Egyes tagállami könyvtári rendszerek olyan jó együttműködést tudtak teremteni, amelyet a pénzben, munkaerőben stb. való részesedésük lehetővé tett. A könyvtári deficitok megfigyelését a könyvtáros-összejöveteleknél nagyobb fórum elé kell vinni. Olyan fórum elé, ahol a könyvtárosok hozzájárulása a diákoknak megfelelő könyvtári szolgáltatásokkal kapcsolatosan a nevelők, törvényhozók és minden hatalommal és pénzzel rendelkező tényező érdeklődésének homlokterébe kerül.

025.135

A könyvtári források hozzáférhetőbbé tételének technológiájában elért eredmények felhasználása. - /Using advances in technology to make library resources more available/ - SHAW, R.R. - Student Use of Libraries, ALA, 1964. 72-82.p.

A publikált információk kezelésének problémája automatizálást sugall. A gépek akkor hasznosak, ha relative magas az ismétlődő műveletek száma, gyakorisága és nem hasznosak ellenkező esetben. A könyvtárban két terület kínálkozik: a könyvek szállítása és a katalógusla-

pok készítése. Ami az információátvitelét illeti, itt bonyolultabb gépek alkalmazása is indokolt. Az információátvitel eszközei az olyan referenz-eszközök, mint a térképek, mérnöki kézikönyvek, technikai adattáblázatok, indexek, folyóiratkievontatok stb., melyek a visszakeresés mechanizmusaként használatosak. Az információ igény a helyszínen azonnal és a kívánt formában kielégíthető, ha tudjuk, hogy miként juthatunk hozzá a kívánt információhoz. - Le kell írni összegyűjtött formában azt, ami egy vagy több helyen megtalálható, mégpedig a dokumentumok, oldalak vagy paragrafusok sorszámozásával, majd tárgyak szerint részletesen elemezni kell az egyes tételeket /az ETO, a tezauruszok, alfabetikus tárgyköri megjelölés stb. eszközeivel/. Az anyag kutatási stratégiája attól függ majd, aki a rendszert kérdezi. A könyvtárat úgy kell elrendezni, hogy az információt tartalmazó tétel megtalálható legyen az anyagok típusai, kötetei, s a felhasználások gyakorisága szerint. A gépi visszakeresés hatékonyabbnak bizonyult nagy könyvtárakban, mint a manuális. Kis könyvtárakban gazdaságtalan számológépek használata; itt tehát a gépi kutatás mellett továbbra is szerep jut a hagyományos eszközökkel folytatott kutatásnak.

021.3

A könyvtári potenciál általános értelmezésének fejlődése. - /Developing general understanding of library potential/ - BLAKELY, R.J. - Student Use of Libraries, ALA, 1964. 93-110.p.

A könyvtárak szerepe egy dinamikus társadalom nevelési folyamatában több aspektusban jelentkezik. Itt a könyvtári feladat megértésével és a feladat teljesítésének lehetőségeivel és igényeivel foglalkozunk. A tudományos folyamat 3 dimenzióban jelentkezik: a gondolkodás új utjai, az ismeret növekedésének és a tudás alkalmazásának új utjai. Az első a tudományos magatartás, mely szerint a természet rendezett s a rend fokról-fokra feltárható. A második a tudomány módszereivel /kísérlet, matematika, indukció, dedukció/ kapcsolatos. A harmadik szerint a tudás hatalom. A viszony itt kölcsönös: nagyobb tudás nagyobb hatalomhoz, ez pedig még nagyobb tudáshoz vezet. 1665-ben jelent meg az első általános tudományos folyóirat, 1930-ban 300 ilyen volt, 10 évvel ezelőtt 100 000. A specializált funkciók szüntelenül fejlődnek, de az egyetemes irányvonalnak nincs perspektívája. Óriási az anyagi haladás, de az anyagi haladás önmagában etikaiilag semleges. Nacionalizmus, iparosodás, városiasodás, specializáció következtében hézagok vannak nemzetek, területek, csoportok, családok és egyének között s ez növeli a feszültséget. A nevelők - ideértve a könyvtárosokat is, akik a tanítók és nevelők segítőitársai - a tudás alkalmazói. Őket kalauzálással bízták meg egy etika szerint, mely társadalmunk demokratikus ideáljából táplálkozik. - A diákoknak a könyvtári szolgáltatásokkal kapcsolatos központi igénye: az iskolai, a nyilvános és az egyetemi könyvtárak közötti összhang. Ehhez megfelelő személyzetre, fizikai adottságokra és a technológiai eredmények alkalmazására van szükség.

024:378.19

A könyvtári szolgáltatások hozzáigazítása a diákgényekhez.
Szolgáltatások és a személyzet igazgatása.- /Staffing library services to meet student needs. Services and Personnel management/ -
 ARMSTRONG, Ch.M. - Student Use of Libraries, ALA, 1964. 111-121.p.

Az első lépés a várható igények felmérése. A 18-19 éves népesség 1960. és 1970. között közel 5 millióról több mint 7 millióra növekszik. 1980-ra a növekedés további 70 %. Az egyetemre menő ifjúság részaránya ezen belül is nő. A tudás exponenciális görbe szerint gyarapszik. Régebben a közönség megelégedett az olyan könyvtárral, mely a megfelelő könyveket valamilyen módon indexelte. A jövőben a könyvtártól azonnali információt igényelnek, akár benne van az egy könyvben, akár nincs. A könyvtáraknak így a folyamatos tudás enciklopédiává kell válniuk, s nem lehetnek könyvraktárak. Növelni kell a diákkönyvtárak számát, a szakképzett könyvtárosok részarányát, különösen az iskolai könyvtárakban. A múltban az volt az ideál, hogy mindenütt szakképzett személyt kell alkalmazni, ahol az jobban ellátja a munkát, mint a szakképzetlen; most viszont a szakképzetten oda kell irányítani, ahol csak ő tudja ellátni a munkát s mindent, ahol a szakképzetlen megállja a helyét, ilyet kell küldeni. A képzett könyvtárosok hiánya oly nagy, hogy ez nem fogja fenyegetni a könyvtáros szakmát. Ma a könyvtárak nem egyedülálló intézmények, hanem egy hálózat tagjai.- Szoros együttműködést kell teremteni a tanítók és a közkönyvtárak között, pl. az iskolák rendelkezésére kell bocsátani a könyvtári katalógusok másolatait, hogy az oktató személyzet át tudja vizsgálni az anyagot. Az iskolai könyvtárak megnövekedett szerepének betöltéséhez pedig jó iskolai könyvtárosokra van szükség.

024:378.19

A könyvtári szolgáltatások hozzáigazítása a diákgényekhez.
Könyvtári nevelés.- /Staffing library services to meet student needs. Library education/ -
 SHERA, J.H. - Student Use of Libraries, ALA, 1964. 122-133.p.

Az iskola az ember intellektuális erői kibontakoztatásának eszköze, a szellemről kell gondoskodnia és a könyvtár az ő arzenálja. Vereségeket szenvedünk a tudatlanság elleni küzdelemben, mivel nem tanultuk meg, hogyan bánjunk a fegyverzettel. A könyvtár a nevelési folyamat integráns része. Kétféle könyvtári szolgálat van a tanulók számára. Az egyik: a diákok közvetlen kapcsolatba hozzuk a tudás áramlásával azáltal, hogy megtanítjuk arra, hogyan találja meg útját egy bizonyos témájú irodalomban. Így a diák megismerkedik a bibliográfiai módszerekkel, bibliográfiákkal és más eszközökkel, melyeket ugyanolyan készséggel kell alkalmaznia, mint a matematikát vagy a nyelvtudást. Ez ne tantárgy legyen, hanem tura a könyvtárban s a könyvtáros kalauz legyen azon az úton, mely az intellektuális anarchián át az igényeket legjobban kielégítő könyvekhez vezet. A másik az információs szolgálat. Ebből következik, hogy olyan könyvtárosa

van szükség, aki egy tárgykör specialistája, aki képes a tanítószemélyzettel összeköttetést teremteni és értelmezni tudja a diák részéről egy speciális területen jelentkező igényt. A könyvtárosnak ismernie kell a nevelési rendszer strukturáját, céljait és a könyvtár helyét ebben a struktúrában. Tudnia kell, hogy mi jár együtt a tanulás komplikált folyamatával. Ismernie kell a tanuló pszichológiai és intellektuális problémáit. Tekintélyé kell válnia a tudományok, különösen a társadalomtudományok területén.

021.3+024:378.19

A konferencián elhangzott javaslatok összefoglalása. - /Summary of the group recommendations/ - LOWELL, M. - Student Use of Libraries, ALA, 1964. 189-199.p.

1. Először is meg kell állapítani, hogy mi az, amit a diákok igényelnek a könyvtártól és mi az, ami az igény kielégítésére már rendelkezésre áll. 2. A nevelők és könyvtárosok kommunikációja iránti igény az olvasandó anyagokkal kapcsolatosan jelentkező diákigények tisztázásánál, a cselekvési döntéseknél és az igények kielégítését illetően. 3. Meg kell határozni, hogy a különféle könyvtár típusoknak milyen sajátos funkciójuk van a diákok szolgálatában. 4. Ki kell fejleszteni a különféle könyvtár típusok közös akcióját, együttműködését. 5. A könyvtárak korszerűsítésének céljából meghatározott mértékben növelni kell a pénzügyi támogatást. 6. A könyvtárakat érintő összes törvényt, rendeletet, szabályozást felül kell vizsgálni és úgy kell őket alkalmazni, hogy a növekvő diákigények kielégítését elősegítsék és ne gátolják. 7. Fokozni kell a könyvtáros-toborzást; nagy a hiány szakképzett könyvtárosokban. 8. Hatékonyabban kell felhasználni a könyvtári személyzetet azáltal, hogy felülvizsgáljuk a könyvtárak helyzetét, és új személyzeti tervek után kutatunk. 9. A technikai és mechanikai eredményeket jobban fel kell használni a könyvtárakban. 10. Új utakat kell keresni a könyvtárhasználatnak a diákok részére történő oktatásában.

021.3

Nevelés: dilemmák évtizede. - /Education: a decade of dilemmas/ - GOULD, S.B. - Student Use of Libraries, ALA, 1964. 200-212.p.

A könyvtárosok szorosan kapcsolódnak a korszerű nevelési irányzatokhoz. A modern nevelés a könyvtári szolgáltatások fokozását igényli. A következő évtizedben sok nevelési dilemma jelentkezik majd, ezek közül négyre térek ki. /Mind a négy a társadalmi, gazdasági, politikai és szellemi életnek a nevelési folyamatra gyakorolt hatásával kapcsolatos./ 1. Egyfelől a diákok növekvő tömege, másfelől az individualista diáknevelés értékéről való felismerésünk közötti dilemma. Hogyan erősíthetjük meg az individualista, perszonalizált nevelést a diákok millióinak körében? A nagy tömeg forradalmi módszerbeli változásokat igényel /ez nemcsak tanítógépeket, televíziót jelent, ha-

nem azt, hogy az egész magatartást meg kell változtatni a diák irányában./ 2. Tudomásul vettük azt a szükségletet, hogy fiataljaink legyenek érzékenyebbek az érettség iránt; de ez szembenáll a formális felügyelet előnyeivel, mivel ez hatékonyabb és kényelmesebb. A hallgatónak tapasztalatot kell szereznie a diákönkormányzatban, meg kell tanulnia a viszonyt a hatalom és felelősség, az akció és következmény között. De ez a diákkal való individuális foglalkozást igényli. 3. Egy közvetlenül korunk szociális és gazdasági struktúrájából fakadó újabb fogyatékoság: míg a pedagógusok az intellektuális integritás mellett állnak, addig társadalmunk állandó nyomást gyakorol az ifjúságra a konformitás és a szenvedélyes irányítás felé. 4. A legfontosabb: békére kell nevelnünk az ifjúságot az amerikai nemzetgazdaság kellős közepén.

/U.Gy./

.0.

P O L Y Ó I R A T S Z E M L E

298

001.815:025.4:801.322.3

Tezaurusz-terv a tárgyszavazás és az osztályozás megkönnyítésére. - /Thesaurus project to aid indexing and classifying/ - Scientific Information Notes, 7.k. 4.sz. 1965.aug.-szept. p. 13-14.

A Rutgers Egyetemen megkezdtek osztályokba sorolt fogalmakból álló tezaurusz kiépítését, amelyhez betűrendes szakmutató csatlakozik. Ezzel iparkodnak áthidalni a különbséget az információ-visszakeresési igények nyelve és az osztályozórendszerek nyelve között. A kísérleteket egyelőre a meteorológia szakterületén indították meg. A feldolgozás osztályozási alapanyaga az ETO; ezen kívül kézikönyvek tárgymutatóját, értelmező szótárakat, ezek keresztivatközéseit, könyvtárak szakkatalógusának tárgyszavait stb. használják fel. Számos osztályozó és tárgyszavazó szakembert is bevonnak a munkába. Mindezzel a tezaurusz-kiépítés módszerét is elemzik. A kialakított tezaurusz anyagát lyukkártyákon és mágnesszalagon az érdeklődők rendelkezésére bocsátják. A kísérletnek a tezauruszok kialakításának módszertanára vonatkozó eredményeit kutatási jelentésben teszik közzé.

/H.G./

299

001.815:801.322.3

A tezaurusz mint a tudományos dokumentálás egyik alapeszköze. - /Tezaurul - un instrument de bază în documentarea științifică/ - GRECU, N. - Studii și Cercetări de Documentare și Bibliologie, 7.k. 2.sz. 1965.jun. p. 145-153.

A tezauruszokra vonatkozó irodalmi adatok összefoglalása után röviden ismerteti a romániai Tudományos Dokumentációs Központban e területen folyó munkát. A kémiai szerkesztőségben szerény keretek